

*Antonija Ščetarić
Snježana Mergon
Lucija Kolić*

RAZLIKE IZMEĐU UČENIKA S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU CENTRA ZA ODGOJ, OBRAZOVANJE I REHABILITACIJU I SREDNJE ŠKOLE „IVAN SELJANEC“ KRIŽEVCI

1. UVOD

Tko su djeca s posebnim potrebama?

Djeca koja samo jednim osmijehom uljepšaju naš cijeli dan. (Udruga-oko)

Učenici s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama daroviti su učenici i učenici s teškoćama u razvoju. Učenik s teškoćama je osoba s utvrđenim stupnjem i vrstom teškoća po propisima iz socijalne skrbi, što podrazumijeva učenika s oštećenjem vida ili sluha ili s poremećajem govorno-glasovno-jezične komunikacije i specifične teškoće u učenju ili s motoričkim smetnjama ili sa sniženim intelektualnim sposobnostima, poremećajem u ponašanju ili autizmom ili postojanjem više vrsta i stupnjeva teškoća u psihofizičkom razvoju koji je uključen u redovitu ili posebnu osnovnoškolsku ustanovu, a nastavu prati po redovitom, individualiziranom ili posebnom programu, ovisno o vrsti i stupnju oštećenja (Neljak, 2011).

Centar za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju (COOR) Križevci djelovao je do 2006. godine u sklopu osnovne škole Vladimir Nazor, a od 13. siječnja 2006. godine Centar za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju preselio se u novi prostor, kao samostalna „škola“. COOR pohađaju djeca koja imaju od prosjeka nižu intelektualnu sposobnost i još neku vrstu teškoća u razvoju. U školskoj godini 2013/2014. COOR pohađa 58 učenika, u 3 razreda kombiniranih odjela i 5 odgojno-obrazovnih skupina. Razred pohađaju učenici s lakim intelektualnim teškoćama i nekim oblikom teškoća u razvoju (najčešće su to komunikacijske i motoričke poteškoće, poremećaji u ponašanju) školjući se do 8. razreda. Nakon toga se usmjeravaju u srednje škole koje imaju program obrazovanja učenika s teškoćama. Odgojno-obrazovne skupine pohađaju učenici s umjerenim ili teškim intelektualnim teškoćama i težim oblikom teškoća u razvoju (cerebralna paraliza, autizam i sl.) školjući se do 21. godine života. S njima rade stručnjaci – defektolozi, odnosno edukatori – rehabilitatori, njih 9 na radnom mjestu učitelja te 2 profesora tjelesne i zdravstvene kulture, provodeći s njima od 2 do 6 sati tjedno, ovisno o kojoj se skupini ili razredu radi (Ščetarić, 2012).

Srednja škola „Ivan Seljanec“ Križevci osnovana je 23. 12. 1991. s nazivom Industrijsko-obrtnička škola, a današnje ime nosi po poznatom križevačkom profesoru TZK-a od 1995. Do 2012. bila je sastavni dio križevačke gimnazije te tada dobiva svoju samostalnu školu na području bivše vojarne Križevci. Od svega nekoliko zanimanja u svojim počecima, škola danas obrazuje učenike u 7 obrazovnih sektora i 25 zanimanja te time slijedi tradiciju strukovnog školstva Križevaca. Ujedno je i jedina škola na području grada Križevaca koja ima program obrazovanja učenika s teškoćama u razvoju. Školske godine 2013/2014. školu pohađa oko 500 učenika, u 17 trogodišnjih i četverogodišnjih razreda i 3 razreda učenika s teškoćama. Posebna pažnja pridodana je učenicima s teškoćama u razvoju koji se školuju za zanimanja pomoćnog kuhara i slastičara te pomoćnog bravara. Nastavu TZK-a imaju 2 puta tjedno koju s njima provodi nastavnik TZK-a.

2. CILJ RADA

Istražiti vole li učenici s teškoćama u razvoju nastavu tjelesne i zdravstvene kulture, sudjeluju li u radu školskih športskih društava (ŠŠD) i natjecanjima, treniraju li u nekom klubu i koji je njihov interes za to. Zatim utvrditi postoje li razlike između učenika koji pohađaju COOR i učenika srednje škole „Ivan Seljanec“ Križevci koji se školuju po posebnom programu za pomoćna zanimanja. Istraživanje se provodi u cilju stvaranja što kvalitetnije nastave TZK-a učenika koji dolaze iz centara za odgoj i obrazovanje u redovne srednje škole za pomoćna zanimanja, njihovo uključivanje u rad ŠŠD-a i sudjelovanje na natjecanjima za učenike s teškoćama u razvoju.

3. METODE

3.1. Uzorak sudionika

Uzorak sudionika formiran je od 43 učenika Centra za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju Križevci i srednje škole „Ivan Seljanec“ Križevci (tablica 1).

Tablica 1. Uzorak sudionika

Škola	Centar za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju	Srednja škola „Ivan Seljanec“ Križevci
Broj učenika	24	19
Spol	5 djevojčica i 19 dječaka	6 djevojaka i 13 mladića
Dob	Raspon od 7 do 21 godine	Raspon od 14 do 19 godina

24 sudionika su učenici COOR-a s teškoćama (lake intelektualne teškoće), od toga je 5 djevojčica i 19 dječaka u rasponu od 7 do 21 godine života.

19 sudionika su učenici srednje škole „Ivan Seljanec“ Križevci koji se školuju u posebnim razredima za trogodišnja zanimanja pomoćnog kuhara i pomoćnog bravara, a imaju lakše teškoće u razvoju.

3.2. Uzorak varijabli

Uzorak varijabli je formiran od pitanja unutar postavljenog upitnika koji je konstruiran samo za ovo istraživanje. (Upitnik se nalazi kod autora.)

3.3. Metode obrade

Nakon provedenog upitnika na svim sudionicima uslijedio je unos, obrada i analiza dobivenih rezultata. Pri obradi podataka korišten je statistički program Statistica for Windows 7.0. S obzirom na ciljeve istraživanja korištena je deskriptivna statistika za određivanje frekvencija i postotaka pojedine varijable pojedinačno za COOR i srednju školu, kao i ukupnu populaciju.

4. REZULTATI I DISKUSIJA

Interpretacija dobivenih rezultata bit će provedena po upitniku.

Tablica 2. *Voliš li nastavu tzk-a?*

Varijabla	COOR		SŠ „Ivan Seljanec“ Križevci		Ukupno	
	F	rf %	F	rf %	F	rf %
DA	24	100	19	100	43	100
NE	/	/	/	/	/	/

Iz tablice 2 vidljivo je da učenici COOR-a i srednje škole vole nastavu TZK-a. Najljepši su im sadržaji iz nogometa 27,9%, dječje igre 16,3% i ostali sadržaji¹ 13,9%. Razlika između učenika COOR-a i srednje škole vidljiva je u interesu za košarkom i badmintonom koju učenici u srednjoj školi nisu uopće spomenuli. Razlog tome jest nemogućnost provedbe tih sadržaja tijekom zimskog perioda prilikom provedbe ovog istraživanja. Učitelji TZK-a iz COOR-a imaju veću mogućnost prilagodbe programa

¹ „voziti bicikl, rvanje, reket, slagati kuću, kolut naprijed i nazad, dizanje utega, razgibavanje i vježbe oblikovanja“ učenika COOR-a, koji se na taj način izražavaju

interesima i željama učenika zbog većeg broja sati, mogućnosti uvođenja novih sadržaja te opisnih ocjena. Nastavnici u srednjoj školi moraju pratiti nastavni plan i program iz 1996. (Glasnik, 1996.), imaju samo dva sata tjedno, broječno ocjenjivanje i nastavu redovnog programa, što sve skupa uvelike otežava rad s učenicima s teškoćama u razvoju. Nemaju dovoljno vremena posvetiti im se na način koji je njima potreban, nisu dovoljno stručni da bi kvalitetno mogli raditi s tim učenicima. Imaju određena znanja, ali nemaju iskustva u radu s učenicima s teškoćama u razvoju.

Tablica 3. Najljepše na TZK je ...

Varijabla	COOR		SŠ „Ivan Seljanec“ Križevci		Ukupno	
	F	rf %	F	rf %	F	rf %
Nogomet	4	16,7	8	42,1	12	27,9
Košarka	4	16,7	0	0	4	9,3
Odbojka	1	4,1	1	5,3	2	4,7
Badminton	5	20,8	0	0	5	11,63
Vježbati uz muziku	3	12,5	1	5,3	4	9,3
Trčati	1	4,1	2	10,5	3	6,9
Dječje igre	4	16,7	3	15,7	7	16,3
Ostalo:	2	8,3	4	21,1	6	13,9

Školski sport dio je odgojno-obrazovne djelatnosti škole i glavni sadržaj izvannastavnih sportskih aktivnosti djece i mladih. Školski sport u Republici Hrvatskoj podrazumijeva sportske aktivnosti učenika koje se provode u školskim sportskim društvima izvan nastave. Unutar školskog sportskog društva učenici su podijeljeni u sekcije, treniraju izabrani sport/ove i sudjeluju na školskim sportskim natjecanjima (Milanović, D., et al., 2009).

U obje škole postoji školsko sportsko društvo, ŠSD „Zorko“ u COOR-u i ŠSD „Ivan Seljanec“ u srednjoj školi.

Tablica 4. Jesi li član ŠSD?

Varijabla	COOR		SŠ „Ivan Seljanec“ Križevci		Ukupno	
	F	rf %	F	rf %	F	rf %
DA	13	54,2	0	0	13	30,3
NE	11	45,8	19	100	30	69,7

Tablica 5. Sudjeluješ li na natjecanjima ŠŠD-a?

Varijabla	COOR	
	F	rf %
DA	17	54,2
NE	8	45,8

Iz tablice 4 vidljivo je da je 54,2% učenika COOR-a član svojeg ŠŠD-a, dok ni jedan učenik srednje škole nije član ŠŠD-a. (Stoga će u tablicama 5 i 6 biti prikazani samo rezultati COOR-a) Razlog tome je što nastavnici u srednjoj školi u radu ŠŠD-a pripremaju učenike za natjecanja koja su predviđena za učenike redovne nastave. Kako bi učenici s teškoćama u razvoju mogli sudjelovati u radu ŠŠD-a te ići na natjecanja, potreban im je prilagođen način rada, treninga i propisana je posebna procedura². Većina učenika COOR-a sudjeluje na natjecanjima (tablica 5). Najviše ih sudjeluje na školskim, manji broj na općinskim, županijskim i državnima natjecanjima iz atletike, plivanja, biciklizma, badmintona, stolnog tenisa, nogometa i kuglanja.

Tablica 6. Treniraš li u nekom sportskom klubu? Ako da, kojem?

Varijabla	COOR		Klub u kojem treniraju		
	F	rf %			
DA	4	16,7	AK Križevci	NK Sloboda	NK Glogovnica
NE	20	83,3			

U tablici 6 prikazano je da svega 16,7% učenika COOR-a trenira u nekom klubu; atletskom i nogometnom te samo dva učenika idu na natjecanja. Djeca s teškoćama u razvoju traže individualan pristup treningu, za koje treneri, kao i nastavnici redovnog programa imaju znanja, ali nemaju dovoljno saznanja, iskustva i vremena za pripremu takvog učenika za sudjelovanje u određenom sportu. S druge strane, učenici s teškoćama u razvoju mogu imati sposobnosti, tehniku su u stanju savladati, ali taktički pristup treningu i natjecanju potrebno je posebno prilagoditi individualnim potrebama svakog učenika.

² Posebna procedura - liječnička dozvola, dozvola roditelja i škole, po potrebi i MZOS

Tablica 7. Bi li želio trenirati u nekom sportskom klubu?

Varijabla	COOR		SŠ „Ivan Seljanec“ Križevci		Ukupno
	F	rf %	F	rf %	
DA	20	83,3	10	52,6	30 69,7
NE	4	16,7	9	47,4	13 30,3

Većina učenika, njih 69,7% u obje škole ima želju trenirati u nekom klubu. Najviše bi ih željelo trenirati u nogometnom, rukometnom, košarkaškom, boksaškom i plivačkom klubu. Učenici COOR-a pokazuju veći interes za bavljenjem sportom jer bi se na taj način željeli afirmirati prema svojim vršnjacima, klubu i okolini. U učenika srednje škole, zbog njihovih popratnih teškoća, izražena je nesigurnost za uključivanjem u bilo koji oblik tjelesne i aktivnosti, što je vidljivo iz rezultata u tablici 7.

5. ZAKLJUČAK

Dobiveni rezultati pokazuju da postoje razlike između učenika COOR-a i srednje škole „Ivan Seljanec“ Križevci, u sudjelovanju u radu i natjecanjima ŠŠD-a, kao i željama za bavljenjem u nekom sportskom klubu. Učenici srednje škole ne sudjeluju u radu, natjecanjima ŠŠD-a, a samim time nemaju motivacije uključiti se u neki sportski klub.

Znamo koliko je tjelesna aktivnost važna u svakoj dobi, a posebno je od velike važnosti učenicima s teškoćama u razvoju. Stoga je potrebno osvijestiti problem koji smo istraživali i dokazali ovim radom. Potrebno je više od dva sata tjedno bavljenja tjelesnom aktivnošću koju imaju učenici tjedno kao nastavu TZK-a, time što bi ih se uključivalo u rad ŠŠD-a, da se „ublaži“ procedura za odlazak na natjecanja te zadnja, ali možda i najbitnija, da se nastavnici TZK-a više educiraju za rad s učenicima s teškoćama u razvoju. Sve u cilju stvaranja učinkovitog modela sportsko-rekreacijskih sadržaja za učenike s teškoćama u razvoju u nastavi TZK-a i provedbi njihovog slobodnog vremena. Što bi pridonijelo poboljšanju kvalitete njihove radne sposobnosti i učinkovitosti kao i održavanju psihofizičkog zdravlja i njihovih potreba.

Nije problem kako da se riješimo razlika, već kako da se ujedinjeni ponašamo živeći s tim razlikama. (Tagora)

6. LITERATURA

1. Glasnik Ministarstva prosvjete i športa Republike Hrvatske (1996). *Nastavni planovi i programi odgoja i školovanja učenika s teškoćama u razvoju*. Posebno izdanje broj 4, Zagreb.
2. Milanović, D., et al. (2009). *Strategija razvoja školskog športa u Republici Hrvatskoj 2009. - 2014.*
3. Neljak, B. (2011). *Kineziološka metodika u osnovnom i srednjem školstvu*. Zagreb, Skriptarnica SKIF na Kineziološkom fakultetu
4. Ščetarić, A., *Stanje i perspektiva razvoja školskog športa u Križevcima*, Diplomski rad (2012.)
5. <http://www.udruga-oko.hr/>